

РОЗДІЛ 2

БІОЛОГІЯ ТВАРИН. ТВАРИННИЦТВО

УДК 576.89:57.044(546.17)

**ВИДОВЕ БАГАТСТВО ПАРАЗИТІВ ДЕЯКИХ ВИДІВ РИБ
В МЕЖАХ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ
«ПИРЯТИНСЬКИЙ»**

Бондар Т. О.

ННЦ «Інститут біології та медицини» Київського національного
університету імені Тараса Шевченка,
Інститут гідробіології НАН України

E-mail: ttetianabondar@gmail.com

На сьогодні зростаючий вплив людини на природу створює умови для виникнення випадків масового поширення паразитів риб і слугує визначальним фактором, який приводить до значних змін в паразитарних системах водних екосистем України. Окрім того, риби з високим рівнем інтенсивності зараження патогенними паразитами, зазвичай ослаблені і вплив на них антропогенних факторів може бути особливо виражений [1, 2]. Впровадження контролю захворюваності різних представників іхтіофауни, дослідження закономірностей просторового розподілу паразитів, особливостей взаємовідносин з хазяїном та впливу факторів навколишнього середовища на стан паразитофауни є актуальною проблемою сучасної екологічної паразитології та екології загалом. Тому все більше зростає потреба у іхтіопаразитологічному моніторингу гідроекосистем, особливо водних об'єктів, що знаходяться на природоохоронних територіях.

Досліджено видовий склад паразитарних угруповань представників різних за походженням та екосистемною роллю і охоронним статусом видів риб: ротаня-головешки *Percottus glenii* Dybowski, 1877 (інвазивний чужорідний вид, дистанційний вселенець, представник далекосхідного фауністичного комплексу), гірчака європейського *Rhodeus sericeus* (Pallas, 1776) (аборигенний вид, охороняється/згадується європейським природоохоронним законодавством – EU Habitats Directive:

Annex II та Bern Convention Revised Annex I of Resolution 6), пічкара звичайного *Gobio gobio* (Linnaeus, 1758) (аборигенний вид, широко поширений в Євразії). Дослідження охопили деякі логичні біотопи річки Удай (басейн р. Дніпро), що протікає в межах НПП «Пирятинський», сезони дослідження – літо 2019, 2020 рр. Застосовані традиційні іхтіологічні та паразитологічні методи дослідження [3].

Встановлено, що паразитами ротаня-головешки в межах НПП «Пирятинський» були представники паразитичних інфузорій роду *Trichodina*, видів *T. nigra* та *T. intermedia*. Екстенсивність інвазії ротаня інфузоріями у 2019 та 2020 рр. була подібною (близько 80%). Середня відносна інтенсивність інвазії (кількість інфузорій виявлена на одному препараті мазка з зябер, або плавця риби) у 2019 році склала 65 екз./особ., у 2020 – 80 екз./особ.

У гірчака європейського було виявлено 3 таксони паразитів: паразитичних інфузорій *Trichodina* sp., 1 вид плоских червів класу моногеней (Monogenea) – *Diplozoon paradoxum*, 1 вид кільчастих червів родини Piscicolidae – *Piscicola fasciata*.

Паразити пічкара звичайного були представлені інфузоріями *Trichodina* sp. та моногенеями *Diplozoon paradoxum*.

Екстенсивність інвазії досліджених видів риб на різних станціях дослідження була подібною і варіювала в межах 72–86 %.

Найбільша середня відносна інтенсивність зараження паразитичними інфузоріями роду *Trichodina* спостерігалась у ротаня-головешки (72 екз./особ.), найменша – у гірчака європейського (3 екз./особ.). Середня інтенсивність зараження моногенеями *Diplozoon paradoxum* у пічкара звичайного була більшою (6 екз./особ.), ніж у гірчака європейського (1 екз./особ.).

Таким чином, спостерігаються істотні відмінності у видовому складі та чисельності окремих видів паразитів у паразитарних угрупованнях інвазивних (ротань) та аборигенних (гірчак, пічкаур) видів коропових риб, які характеризуються різним походженням, екологічними перевагами та біотичними взаєминами в екосистемі.

Список літератури:

1. Давидов О. М. Сучасні аспекти оздоровлення риб в

- аквакультурі. – Київ: Інститут зоології НАН України, 1998. – 112 с.
2. Заїченко Н. В. Індикаторне значення паразитів риб для оцінки екологічного стану водних об'єктів // Науково-практичний журнал «Екологічні науки». – 2015. – Вип. 9. – С. 60-67.
 3. Методи гідроекологічних досліджень поверхневих вод // О.М. Арсан, О.А. Давидов, Т.М., Дьяченко та ін.; за ред. В. Д. Романенка. – НАН України. Інститут гідробіології. – К.: ЛОГОС, 2006. - 408 с.

УДК 595.788

**АНАЛІЗ ВИДОВОГО РІЗНОМАНІТТЯ РОДИНИ
SPHINGIDAE (LEPIDOPTERA, INSECTA)
В ЕНТОМОЛОГІЧНИХ КОЛЕКЦІЯХ ТНПУ
ім. В. ГНАТЮКА**

Бортник Х. В., Голіней Г. М., Прокоп'як М. З.

Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка

E-mail: bortnyk1306@gmail.com

Ряд Лускокрилі Lepidoptera – один із чисельних рядів комах, який поширений на всіх континентах крім Антарктиди. У фауні України налічується до 8 тис. видів. 55 видів занесено до Червоної книги України (2009 р.) [5].

Родина Бражники (Sphingidae) представлена переважно вечірніми і нічними метеликами, які мають вузькі витягнуті крила у розмаху до 18 см. Передні крила довші за задні. Мають довгі, веретеноподібні вусики. У бражників дуже довгий хоботок, який перевищує у кілька разів довжину тіла, тільки у деяких видів короткий. Черевце в них подовжене, веретеноподібне, на кінці лусочки зібрані у вигляді пензлика або широкої щітки. На обтічному тілі найчастіше за все є характерний візерунок. Гусінь переважно яскраво забарвлена з косими смугами і плямами у вигляді очей. Характерною особливістю гусені є на задньому кінці щільний нарост – «ріг», який також є у лялечки, хоча деякі види позбавлені його.

Гусені бражників розвиваються переважно на деревних і